

« τὸ ἱλαρὸν φῶς τῆς εὐφροσύνης. » Μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ Νικήτα, ὁ Μιχαὴλ ἐθεώρησεν ἑαυτὸν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἔρημον καὶ ὀρφανόν ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ· μία μόνη ἐλπίς συνετήρει ἐπὶ αὐτὸν καὶ μίαν ἐργασία ἐνησχόλει, ἡ ἐλπίς τοῦ νὰ ἴδῃ θριαμβεύοντα αὐθις τὸν ἑλληνισμόν, ὑπὲρ οὗ δὲν ἐπαυσε ἀγωνιζόμενος καὶ μοχθῶν. Καὶ ἄλλαι μὲν γενναῖαι ἐπέπρωτο νὰ ἴδωσιν εἰσερχόμενον πάλιν τὸν Ἑλληνα αὐτοκράτορα τροπαιοῦχον ἐν Κωνσταντινουπόλει, νὰ παρευρεθῶσιν εἰς τὴν φυγὴν τῶν ἀλλοφύλων, καὶ νὰ ἀκούσωσιν ἐκ νέου ψαλλομένους τὰς Ἑλληνικὰς δοξολογίας ἐν τῷ μεγάλῳ Ναῷ τῆς Ἀγίας Σοφίας· ἀλλ' ὁ Μιχαὴλ δὲν ἀπηύδησεν ἐργαζόμενος ἐπὶ τῷ σκοπῷ τούτῳ, ὥς ἂν προέκειτο νὰ δρέψῃ αὐτὸς τοὺς καρποὺς τῶν μόχθων ἐκείνων, δὲν ἀπύδησε, διότι μόνον διὰ τοιούτων ἀγώνων, διὰ τοιούτων θυσιῶν, διὰ τοιούτων παποθήσεων ἐτύθη τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐν τῷ μέσῳ τοσούτων καὶ τηλικούτων τρικυμιῶν καὶ δύναται εἰσέτι νὰ σωθῇ.

Κ. Π.

ΚΑΙ ΠΑΛΙΝ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Η ΚΙΝΗΣΙΣ.

—ο—

Ἐν τῷ ἐσχάτῳ ἡμῶν φυλλαδίῳ εἶπομεν ὅτι ὁ Κ. Φαραδαῖς ἐξαίετως κατὰ τῶν τραπέζων τὸ πολεμικὸν αὐτοῦ τελευτόγραφον, καὶ ἐξηκάντισε κατ' αὐτῶν καὶ ὁ μέγας Οὐμβόλδος τὸν πατριαρχικὸν του ἀφορισμόν. Καὶ ὅμως... οὐχ ἦτοσαν κινούνται αἱ τραπέζαι. Τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Κ. Φαραδαῖς εἶχομεν ἰδῆ τότε ἐν ἀποσπάσματι μόνον. Ἐκτοτε δ' ἀνέγνωμεν αὐτὴν καὶ ὁλόκληρον. Πόσον σέβόμεθα τοῦ Κ. Φαραδαῖς τὴν ἐπιστήμην, φηάντες τὸ εἶπομεν. Ἀλλ' ὑπάρχει τι πρὸς ὃ τρέφομεν ἐπὶ περισσότερον σέβας· τοῦτο δὲ εἶναι ἡ ἐλευθερία τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, ἣν ἐν μόνῃ τῇ θρησκείᾳ εἴμεθα πρόθυμοι νὰ θυσιάσωμεν εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς πίστεως, ἐν δὲ τῇ ἐπιστήμῃ ὅσον ἀμύδρᾳ καὶ ἂν εἶναι ἡ δᾶς τῆς ἡμετέρας κρίσεως, ὅσον συνεσκιασμένη ὑπὸ τῆς ἀμαθείας, νομιζόμεν ὅμως πάντοτε καθῆκαν ἡμέτερον οὐδὲν νὰ παραδεχώμεθα, πρὶν καὶ αὐτὴν προσαγάγωμεν. Οὕτως ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ, γνωρίζοντες τίς ὁ ἀντιλέγων, ἔχομεν μὲν πᾶσαν προθυμίαν νὰ πιστεύσωμεν τὸν μοχλὸν καὶ τὸν δείκτην αὐτοῦ, ὑπὲρ τοῦ ὀφθαλμοῦ ἡμῶν καὶ τὴν ἡμετέραν αἴσθησιν καὶ πεποιθήσιν, ἀλλὰ μᾶς ἐφάνη τούτο ἀδύνατον· καὶ ἡ ἐπιστολή του δι' ἧς καθάπτεται τῆς κατεσκευασμένης κρίσεως τῶν πολλῶν, μᾶς ἐπίειπε μόνον ὅτι αὐτὸς ὁ σοφὸς κατεσκευασμένης κρίσεως ἐγένετο ἐνοχός, καὶ χάριον

διὰ τὴν ἀνακάλυψιν τοῦ μοχλοῦ του, ἀπεφάνθη πρὶν ἢ ἐμβαθύνῃ εἰς τὸ ζητούμενον. α Ὁ δάκτυλος λέγει, διὰ τῆς μακρᾶς πίσεως ἐκτείνονται, γίνονται δύσκαμπτοι, καὶ μέχρι τέλους συγκεφαλαιῶνται ἰκανὴ δύναμις τῶν καὶ ἀνευ ἐπιγνώσεως κατὰ μίαν διεύθυνσιν, ἣν ἡ θέλησις ἐπιβάλλει, ὠθοῦντων μόνον, ὥστε νὰ κινήσῃ τὴν τράπεζαν ἢ πᾶν ἄλλο ἀντικείμενον. *

Αὕτη εἶναι τοῦ σοφοῦ φυσιολόγου ἡ γνώμη, ἣν ἠρύσατο ἐκ τῆς μηχανῆς του, καὶ ἥτις, ὡς βλέπομεν, περιορίζει τὸ ὅλον φαινόμενον εἰς τὸ φυσικώτατον τοῦτο, ὅτι ὅταν πέντε ἢ ἑξ εὐρωστοὶ ἄνθρωποι σπρώχνουσι μίαν τράπεζαν, ἡ τράπεζα κινεῖται! Καὶ ὅμως ἰδοὺ τί πρὸ μηνῶν ἤδη δὲν θέλει νὰ ἐννοήσῃ ὅλη σχεδὸν ἡ Εὐρώπη, ἰδοὺ τί κινδυνεύει ν' ἀνατρέψῃ καὶ πολίτευμα καὶ θρησκείαν πολλαχοῦ τῆς Ἀμερικῆς, ἰδοὺ τέλος τί καὶ ἡμεῖς αὐτοί, ἂν καὶ τὸ ἐννοῶμεν ἐντελῶς, ἂν καὶ θαυμάζωμεν τῆς λύσεως τὴν ἀπλότητα, ἐπιμένοντες ὅμως μὴ παραδεχόμενοι, διὰ τὸν λόγον ὅτι εἰς τὴν λύσιν ταύτην ἀντίκεινται τινὰ φαινόμενα ὧν ὑπήρξαμεν πολλᾶκις ἡμεῖς αὐτοὶ αὐτόπται μάρτυρες, καὶ ὃ δύναται νὰ κυρώσῃ ἐξ οἰκείας πείρας σας ὁ βουλόμενος.

Παραλείποντες ὅτι ὁ Κ. Φαραδαῖς ὁμιλεῖ περὶ πίσεως, ἐνῶ οὐδεμίαν πίσεως ἀλλ' ἀπλῆς μόνον μᾶλλον ἢ ἥττον χρονίας ἐπαρκῆς εἶναι ἀνάγκη ὅπως στραφῇ ἡ τράπεζα ἢ εἰ τι ἄλλο, ἀναφέρομεν τὸ ἀκόλουθον πείραμα. Ἀφ' οὗ τράπεζα ἰκανῶς μεγάλη ὥστε καὶ ἑπτὰ ἄνθρωποι νὰ ἴστανται πέριξ αὐτῆς, ἐκινεῖτο πρὸ ἐνὸς περίπου τετάρτου, ὅλοι ἤγειραν τὰς χεῖρας αὐτῶν, ἀρέντες ἀνά ἕνα μόνον δάκτυλον ἑκαστος ὁρῶν ἐπὶ τῆς τραπέζης, καὶ ἡ τράπεζα ὅμως οὐχ ἦτοσαν ἐστρέφεται. Ποῦ εἶναι ἐκεῖ ἡ πίσις, ποῦ ἡ συγκεφαλαιώσις τῆς ὀστικῆς δυνάμεως τῶν μυῶνων; Ἀμφιβάλλομεν ἂν καὶ τοῦ Ἡρακλέους ὁ ἀντίχειρ εἶχεν εἰς τὸ ἄκρον αὐτοῦ μυῶνα ἰκανὸν διὰ τῆς κινήσεως αὐτοῦ, καὶ μάλιστα διὰ κινήσεως ἀκατανοήτου καὶ ἀκουσίου, νὰ στρέψῃ τράπεζαν! Ἐκτός δὲ τούτου, οἱ συντελέσαντες εἰς τὴν κίνησιν τῆς τραπέζης, ἂν ἀφ' οὗ ἡ τράπεζα κινήθῃ ἐπὶ τινὰ χρόνον, ἀποσύραντες τὰς χεῖρας αὐτῶν, καὶ κινήσαντες ἢ τρέψαντες αὐτάς, ὥστε νὰ μὴ τοῖς μετῆρ ὑποψία ὅτι ἐκ δυσκαμψίας μόνον βαρύνασαι ἐνεργούσιν, ὥς θέσωσιν αὐτάς εἰς ἄλλο τι ἀντικείμενον, ἢ εἰς ἄλλην τράπεζαν, καὶ θέλουσι στρέψαι αὐτὸ ἐντὸς τινῶν λεπτῶν ἢ τινῶν δευτέρων. Ποῦ εἶναι τότε ἡ μακρὰ πίσις, ἡ καθιστώσα δύσκαμπτους τοὺς μυῶνας, καὶ ὅλον τὸ λοιπὸν συμπέρασμα τοῦ Κ. Φαραδαῖς; Ἀλλὰ προσέτι εἶναι γνωστὸν ὅτι ὑπὸ γερόντων χεῖρας ἡ τράπεζα δὲν στορέσεται, ἢ πᾶν βραδύνει πολὺ, ἐνῶ ὑπὸ τὰς τῶν νέων ταχύτατα παρῆγεται τὸ φαινόμενον. Ἀπαυδαῖσι λοιπὸν ταχύτερον τῶν γερόντων οἱ νέοι, καὶ οἱ ἀκμαῖοι μυῶνες στεροῦνται τῆς εὐκαμψίας τῶν πρὸ τῶν γενησάκωτων; Προσέτι δὲ καὶ ὅταν οἱ περὶ τὴν τράπεζαν περικυβήμενοι οὐδεμίαν ἔχωσι νὰ ἐκφράσωσι βέλησιν περὶ τῆς διευθύνσεως καθ' ἣν πρέπει αὐτὴ νὰ στραφῇ, ἡ τράπεζα οὐδ' ἀστραφῇ ὅμως, ὑπομονὴν

μόνον ἀρκεῖ νὰ ἔχωσι. Προφανῶς λοιπὸν εἰς τὴν πε-
ρίστασιν ταύτην, καθ' ἣν δὲν ὑπάρχει θέλησις, ἡ καὶ
συνεννόησις, δὲν ὑπάρχει οὐδὲ συγκεφαλαίωσις τῆς
δυνάμεως τῶν μυῶνων κατὰ μίαν διεύθυνσιν. Ἐπι-
τέλους δ' εἰμὲθα περίεργοι νὰ μάθωμεν τί θέλει εἰπεῖ
εἰς τὸν Κ. Φαραδαίην ὁ μοχλὸς τοῦ περὶ τῶν κτύ-
πων, οἵτινες παράγονται πολλάκις παρὰ τὴν προσ-
δοσίαν καὶ τὴν θέλησιν τῶν ἐπικαλουμένων τὴν
νέαν Πυθίαν; Προτείνομεν τέλος τὸ ἀκόλουθον τῷ
Κ. Φαραδαίην: Ἄς θίσῃ τὰς χεῖρας τοῦ εἰς τὴν τράπε-
ζαν, καὶ ἀμέσως ἐξ ἀρχῆς ἃς πιῇ αὐτὴν ὅπου νομί-
ζει ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ πιεσθῇ ἐκ μόνης τῆς ἀδια-
νοήτου ἐντάσεως ἢ ἀπαυδήσεως τῶν μυῶνων, καὶ ἄνευ
μηχανῆς καὶ μοχλοῦ, θὰ ἴδῃ ἂν ἡ τράπεζα στρέφεται.

Ἐξ ὧλων τούτων, — διότι ὅσῃν καὶ ἂν ἔχωμεν ὁ-
πλήθειν εἰς τὴν ἰδίαν ἡμῶν συναίσθησιν, δὲν θέλομεν
νὰ ἐμιλήσωμεν καὶ περὶ αὐτῆς, — τολμῶμεν, ἀπ' ἐναντίας τῆς θεωρίας τοῦ Κ. Φαραδαίην, νὰ δυσχυρι-
σθῶμεν ὅτι ἡ τῶν μυῶνων δύναμις δὲν εἶναι ἡ αἰτία
τῆς τῶν τραπέζων κινήσεως, καὶ ὅτι τίς εἶναι θέλει
ἀνακαλύψει μόνη ἡ μακρὰ μετὰ προσοχῆς καὶ ὑπο-
μονῆς γινομένη τῶν φαινομένων μελέτη. Ἰδοὺ δὲ
κατὰ ποίαν μέθοδον πρέπει καθ' ἡμᾶς νὰ γίνωσιν αἱ
παρατηρήσεις ὅπως βαθμηδὸν γνωσθῶσι τὰ ὅρια καὶ
οἱ νόμοι αὐτῶν, χωρὶς ἡ φαντασία καὶ ἡ τάσις πρὸς
τὸ θαυμαστόν νὰ μᾶς προκαλῇ πέραν τῆς ἀληθείας,
ἢ ὁ δισταγμὸς διὰ τὸ παράδοξον, ὁ δυσχυρισμὸς
τῶν ὀγκυάντων πρὸς ἐμβριθὴ μελέτην ἢ ὁ φόβος τοῦ
γελοίου μᾶς ἀναγκασίῃ εἰς τὴν ἐρευναν αὐτὴν ἐπὶ
ἀντικειμένου τοσούτου σπουδαίου τῆς φυσιολογίας.

Α'. Κατὰ πρῶτον φρονοῦμεν ἕκαστος τῶν πρὸς
ὄφελος τῆς ἐπιστήμης θελούντων νὰ ἐξιχνιάσῃ τὸ
μυστήριον τοῦτο, πρέπει δι' ἐπανειλημμένων πειρα-
μάτων, καὶ μὴ ταχέως ἀποκνῶν, νὰ πιῇ αὐτὸν
ἂν διὰ τῆς ἀπλῆς καὶ ἐλαφρᾶς θέσεως τῶν χειρῶν,
οὐχὶ δὲ διὰ πίεσεως, ἡ τράπεζα ἢ ἄλλο τι ἀντικεί-
μενον κινῶνται. Τοῦτο, περὶ οὗ καθ' ἡμᾶς οὐδεμία
ἐπιτρέπεται τούντεῦθεν ἀμφιβολία, θέλει ἀποδείξει,
ὅτι ἐκρέει τοῦ ἀνθρώπου, κατὰ τινες νόμους οὓς ἡ
σπουδὴ δύναται ἴσως νὰ ἀνεύρῃ, ρευστόν τι ἢ
δύναμις ἣν ἀπέχομεν ἡμεῖς οἱ ἀμήνητοι νὰ ὀνομά-
σωμεν ἢ μαγνητισμὸν ἢ ἄλλο τι· ὅτι δὲ τὸ ρευστόν
καὶ ἡ δύναμις αὕτη δύναται νὰ εἰσρεύσῃ εἰς τὰ ἄλ-
λα σώματα, ἢ ἐρψυχα ἢ ἀψυχα, καὶ νὰ διαθέσῃ
τὰ συστατικὰ αὐτῶν μόρια εἰς κίνησιν. Αὕτη ἡ ἐρ-
μηνεία, ἣτις δὲν βλέπομεν τί θαυμασιώτερον ἔχει
τῆς ἐκ τοῦ μαγνήτου ἐκρεούσης, εἰς τὸν σίδηρον δὲ
εἰσρεούσης, καὶ εἰς τὰ συστατικὰ αὐτοῦ μόρια ἰδέ-
αν τινὰ διάθεσιν διδούσης δυνάμεως, δύναται νοη-
ξομεν καὶ εἰς τὸν μοχλὸν τοῦ Κ. Φαραδαίην τὴν φυ-
σικωτάτην αὐτοῦ νὰ δώσῃ ἐξήγησιν. Τὸ ρευστόν,
ἐκείον ἐκ τῶν χειρῶν, κινεῖ κατὰ πρῶτον τὸν μο-
χλὸν μεθ' οὗ αἱ χεῖρες ἀμέσως συνάπτονται, καὶ με-
τὰ ταῦτα τὴν τράπεζαν..

Β'. Δεύτερον πρέπει νὰ ἀνευρεθῇ ἡ θέλησις ἔχει
ἐπὶρροήν ἐπὶ τῶν κινήσεων; Ὅσῃς οἱ ἐνεργοῦντες,
ἀποφασίζουσιν ὁμοθυμαδὸν νὰ στραφῇ ἡ τράπεζα, ὁ
πίλος ἢ εἴ τι ἄλλο πρὸς δεξιὰ ἢ πρὸς ἀριστερά, νὰ

προχωρήσῃ ἢ νὰ ὑποσθρομήσῃ, ἐκπληροῦται ἡ θέ-
λησις αὐτῶν ἀκριβέστατα, καὶ ὁσάκις εἰλικρινέστα-
τοι ἐν ταῖς ἐρευναῖς τῶν δὲν ὑποβηθῶσι τὴν θέλη-
σιν δι' ἐκρούων μυωνικῶν κινήσεων, οὐδ' αἱ ὑποτι-
θέμεναι ἀκούσαι καὶ ἀκατάληπτοι ἀρκῶσιν εἰς πα-
ραγωγὴν τοῦ φαινομένου τούτου. Ἡ τράπεζα κατὰ
θέλησιν ἐγείρει τοὺς πόδας τῆς, κτυπᾷ δι' αὐτῶν
ὅσα διαταχθῇ, ἀναβαίνει, ἢ καὶ προσπαθεῖ ν' ἀναβῇ,
πολλάκις ἐπιτυχῶς, εἰς τὰ ἀνακλιντήρια, ἀνατρέπε-
ται, ὥστε αἱ στιβαρότεραι χεῖρες δυσκόλως δύναν-
ται νὰ τὴν ὑποστηρίξωσιν. Ὅλα ταῦτα ἀποδεικνύ-
ουσιν ὅτι τὸ ἐξ ἡμῶν ἐκρέον ρευστόν ἢ ἡ δύναμις
ἐκείνη ἐξαρτᾶται ἐκ τῆς ἡμετέρας βουλήσεως, καὶ
ὑπάκει εἰς αὐτὴν μετὰ τῆς αὐτῆς σχεδὸν ἐπαιότη-
τος μεθ' ἧς καὶ τὸ ρευστόν ἢ ἡ δύναμις ἢ κινουσα τὰ
μέλη ἡμῶν, ἦτοι τὰ νεῦρα καὶ τοὺς μυῶνας, ἂν δὲν
εἶναι ἴσως τὸ αὐτὸ ἐκείνο ρευστόν ἢ ἡ αὐτὴ δύναμις.

Γ'. Νὰ ἐρευνηθῇ ἂν ἐπὶ πραγμάτων γνωστῶν εἰς
πάντας τοὺς ἐρωτῶντας, αἱ ἀποκρίσεις εἰσὶν ἀκρι-
βεῖς. Τοῦτο συνέβη πάντοτε παρ' ἡμῖν, καὶ τοῦτο
θ' ἀπεδείκνυσεν ὅτι ἡ κινουσα δύναμις εἶναι τόσον
εὐκρίστητος, ὥστε ἀρκεῖ καὶ μόνη ἡ πεποιθήσις ἄνευ
τῆς θελήσεως, ὅπως δώσῃ ῥοπὴν εἰς αὐτήν.

Δ'. Ἄν ἀκριβεῖς εἰσὶν αἱ ἀποκρίσεις ἐπὶ πραγμά-
των, ἐφ' ὧν εἰς ἡ τινὲς ἔχουσι πεποιθήσιν, οἱ δὲ
λοιποὶ οὐδεμίαν. Παρ' ἡμῖν ἐν τοιαύταις περιστάσε-
σιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἦσαν ἀκριβεῖς αἱ ἀποκρίσεις
ἃς ἐδίδοι κρούοντα διὰ τοῦ ποδὸς ἡ τράπεζα, ὅπερ
ἀποδεικνύει ὅτι ὑπερίσχυε τὸ ρεῦμα τῆς δυνάμεως
τῶν ἐχόντων πεποιθήσιν. Ὅσῃς δ' αἱ ἀποκρίσεις
ἀποβαίνουσιν οὐχὶ ἀκριβεῖς, τοῦτο ἔσται ἀπόδειξις
ὅτι ἡ δύναμις τῶν μὲν συνταράττεται ἀπὸ τῶν τῶν
ἄλλων, ἴσως καὶ παρὰ τὴν βούλησιν ἢ τὴν γνῶσιν
αὐτῶν. Διὰ τὴν παραδεχόμεθα εὐκόλως τὴν ἐν ἀγνοίᾳ
ἡμῶν ἐνέργειαν τοῦ λεπτοτάτου καὶ ἀοράτου ἐκείνου
ρευστοῦ, ἣν ἀρνούμεθα ὡς πρὸς τοὺς μυῶνας.

Ε'. Ἄν ἀκριβεῖς εἰσὶν αἱ ἀποκρίσεις ἐπὶ πραγμά-
των ἢ ἀγνοοῦσιν, ἴσως καὶ δὲν ἐπιθυμοῦσιν οἱ ἐνερ-
γοῦντες, ἡξέουσαι δὲ ἡ θέλωσιν οἱ λοιποὶ παρενρισκό-
μενοι ἐν τῷ ὁματίῳ. Τούτου ἀποφειχθέντος πρέ-
πει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι τὸ ρευστόν τοῦτο τὸ ὑπὸ
τῆς θελήσεως παθινόμενον, διαρρέει δι' ὧλων τῶν
ἀνθρώπων μυστηριώδη μεταξὺ αὐτῶν ἀποτελοῦν κοι-
νωσίαν, καὶ μεταβαίνειν πολλάκις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς εἰς
τὸν ἄλλον, κατὰ τὸ μέτρον τῆς ἀμοιβαίας αὐτῶν
ἐπὶρροῆς ἢ δυνάμεως, διαμορφώθη ἢ διετέθη ἐν
τῇ πρώτῃ ὑπὸ τῆς διανοίας ἢ τῆς θελήσεως αὐτοῦ·
καὶ τοῦτο θὰ μᾶς παρεῖχεν ἴσως τὴν κλειδα τῶν
ἀνεξηγήτων ἐκείνων συμπαθειῶν καὶ ἀντιπαθειῶν,
ἴσως καὶ εἰς αὐτοῦ τοῦ ἐρωτος θὰ μᾶς ἐπέτρεπε νὰ
ἐμβλέψωμεν τὰ ῥοδόστροφά βάλη. Παρ' ἡμῖν ἐνίοτε
ἐπιτυχόν τοιαῦτα πειράματα, ὡς, ὅτε παραδείγμα-
τος χάριν, εἰς ἐρώτησιν ἣν κύριός τις ἀπέτεινε πρὸς
τὸ κινούμενον ἀντικείμενον, εἶδεν αὐτὸ συλλαβίζον
μετὰ πάσης ἀκριθείας καὶ ὀρθογραφικώτατα ὄνομα
ἢ αὐτὸς δὲν περιέμενε καὶ ἴσως οὐδ' ἐπεθύμει. Τοῦτο,
ὡς καὶ ἄλλα τινὰ παρόμοια, θὰ ἦτον ἐντελὲς ἀνε-
ξήγητον, καὶ θὰ ἐπρεπεν ἀναγκαστικῶς νὰ τὸ ἀποδώ-

σωμεν εἰς δαιμονικὴν ἐπενέργειαν, ὡς δοξάζουσιν οἱ προληπτικώτεροι ἐν Ἀμερικῇ. Ἐν δὲν κατεφεύγομεν εἰς τὴν ὑπόθεσιν ὅτι τὸ ὄνομα ἐκεῖνο ἦτον ἐν τῇ διανοίᾳ ἢ ἐν τῇ θελήσει οὐχὶ μὲν τοῦ ἔχοντος τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ πύλου (διότι πῦλος ἦτο τὸ κινούμενον ἀντικείμενον, καὶ ὁ χρηστηριαζόμενος εἰς μόνος μεθ' ἑνὸς παιδός), ἀλλὰ τῶν περιεστώτων. Καὶ τότε πρέπει νὰ ἐρευνηθῇ, εἰ δυνατόν, ἂν πάντοτε, καὶ κατὰ πόσον, ἂν εἰς πᾶσαν ἀπόστασιν ἢ εἰς πόσον, ἂν ἐκ μόνου τοῦ αὐτοῦ ὁωματίου ἢ πόθεν δύναται νὰ ἐπενεργήσῃ ἡ ξένη αὐτῇ βούλησις ἢ διάνοια.

Ζ'. Ἄν ἀκριβεῖς δίδωνται ἀποκρίσεις περὶ πραγμάτων ὑπαρχόντων μὲν, ἀλλ' ἀγνωσμένων ὑφ' ὅλων τῶν παρευρισκομένων. Τούτου ἀποδειχθέντος, πολὺ εὐρύτερος ἀνοίγεται συμπερασμάτων ὁρίζων. Πρέπει τότε νὰ ὑποτεθῇ ἀναγκαίως οὐ μόνον ὅτι τὸ βευστὸν περὶ οὗ πρόκειται κινιῶναι μετὰ τῶν ἀνθρώπων, ἢ τινῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ὅτι εἶναι πανταχὴ κίνητον, περιλαμβάνον τὰ πάντα, παθαινόμενον διαφόρως ἐκ τῆς διαφορᾶς τῶν πραγμάτων διατάξεως καὶ συναισθανόμενον πᾶσαν αὐτῶν ἀλλοίωσιν. Τότε πᾶσα μαντεία περὶ ἀπόντων, περὶ παρεληλυθόντων, περὶ κειρουμένων ἢ ἀγνώστων πραγμάτων, περὶ τῆς τῶν ἄλλων διανοίας δύναται νὰ ἐξηγηθῇ. Τούτου ἔχομεν τινὰ παράδοξα παραδείγματα, ὡς ὅταν ἡ τράπεζα εἶπε πόσοι ἦσαν οἱ ἐν τῷ ὁωματίῳ παρόντες, ἐνῶ, ὡς νομίζω τοῦλάχιστον, οὐδεὶς τοὺς εἶχε μετρήσει· πόσα ἦσαν τὰ ἐν τῷ βαλαντίῳ τινὸς τῶν παρόντων κέρματα, ἐν ᾧ τὸ ἡγνῶει ὁ ἴδιος, καὶ ἄλλα τινά, ἂν δὲν ὑποτεθῶσι συμπτώσεις.

Η'. Ἄν ἐπὶ μελλόντων μαντεύεται ἡ ἀλήθεια. Ἐνταῦθα δὲ πρέπει νὰ διακριθῶσιν ἐκεῖνα τὰ μέλλοντα περὶ ὧν οἱ ἐνεργοῦντες ἢ οἱ παρευρισκόμενοι ἔχουσιν τινα προϋπάρχουσαν ἰδέαν ἢ ἐπιθυμίαν, καὶ νὰ παρατηρηθῇ ἂν αἱ ἀποκρίσεις εἰσὶ πάντοτε σύμφωνοι πρὸς τὴν ἰδέαν ἢ τὴν ἐπιθυμίαν ταύτην, ἥτις περιστάσις ὑπάγεται εἰς τὰς Δ. καὶ Ε. Ἐν δὲ τῇ ἐναντίᾳ περιπτώσει, εἰς τὴν ὁμολογοῦμεν ὅτι μέχρι περικτέρω ἀποδείξεως δὲν πιστεύομεν, ὡς καὶ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐπίσης ἀπιθάνῳ περιπτώσει καθ' ἣν ἤθελε προείπει τὴν ἀλήθειαν ἐπὶ μέλλοντα ἐφ' ὧν οὐδεὶς οὐδὲ προβλέπει ἢ εὐχεται, ἂν τοῦτο ἤθελέ ποτε δεῖχθῇ καὶ ἀποδειχθῇ, θέλομεν ἀναμφισβόλως βιασθῇ νὰ παραδεχθῶμεν κινουσαν αἰτίαν ἐντελῶς ἀκατάληπτον εἰς ἡμᾶς καὶ ὑπεκφεύγουσαν πᾶσαν ἐρευναν καὶ πᾶσαν ἐπιστήμην. Περὶ μελλόντων πολλὰ ἀπετάθησαν εἰς τὴν τράπεζαν ἐρωτήσεις, ἀλλὰ μέχρι τοῦδε δὲν ἔρθασεν ἐτι ὁ καιρὸς τῆς πραγματοποιήσεώς των. Ἐν δὲ μόνον παρατηροῦμεν, ὅτι εἰς τὰς αὐτὰς ἐρωτήσεις πάντοτε μετὰ μεγάλης ἐπιμονῆς μᾶς ἐδόθησαν αἱ αὐταὶ ἀποκρίσεις, ὅπως δὴ ποτε καὶ ἂν ἐτίθετο ἡ ἐρώτησις. Οὕτως ἀπετείνετο ἐρώτησις τις εἰς τὴν τράπεζαν, καὶ τῇ ἐλέγετο ἂν *Ναι*, νὰ κτυπήσῃ *Ἐρ*, ἂν *Ὁχι*, νὰ κτυπήσῃ *Δύο*, καὶ ἐκτύπα *Ἐρ*. Καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἐρωτήσεως ἂν *Ναι*, νὰ κτυπήσῃ *Δύο*, ἂν *Ὁχι*, *Ἐρ*. καὶ ἐκτύπα *Δύο*· καὶ πάλιν, ἂν *Ναι*, νὰ κτυπήσῃ *Ἐπτὰ* ἂν *Ὁχι*, *Ἐνδεκά*, καὶ ἐκτύπα *Ἐπτὰ*, καὶ μετὰ πολλῆς

ζωηρότητος μάλιστα ὥστε ἅπαξ, ἀφ' οὗ ἐμέτρησε 59 ἡσυχως, ἔδωκεν ἐξηκαστὸν κτύπον τόσον βίαιον, ὥστε ἐθραύσθη εἰς δύο. Ὡστε ἡ τράπεζα ἀπεκρίνετο συνεχῶς, καὶ ὡς τις ἐντελῶς πεπεισμένος εἰς τὸ λέγειν τι, καὶ σχεδὸν ὀργιζόμενος διότι παρηνοχλεῖτο δι' ἀντερωτήσεων. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ φαινόμενον θέλομεν νὰ ἐπαγάγωμεν εἰς τὸ στοιχείον Δ. διότι ἅπαξ λαβόντες ἀποκρίσιν τινα, τὴν ἐγνωρίζομεν, καὶ τοὶ δὲ θέλοντες νὰ ὑπαγάγωμεν τὴν τράπεζαν εἰς ἐλεγχον, εἴμεθα ὅμως καὶ ἀκουσίως καὶ ἀκατανοήτως ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς πρώτης ἡμῶν πεποιθήσεως.

Ὡστε ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε παρ' ἡμῖν γενομένων πειραμάτων, ὅτι μόνον δικαιούμεθα νὰ συμπεράνωμεν εἶναι ὅτι δυνάμεις τις ὑπὸ τῆς βουλήσεως καὶ τῆς διανοίας ἡμῶν παθαινόμενῃ, εἰσρέει ἀφ' ἡμῶν εἰς τὰ λοιπὰ σώματα, καὶ τὰ κινεῖ, ὅτι δὲ ἔτι ἡ αὐτὴ δύναμις κυκλοφορεῖ καὶ δι' ὅλων ἐνταυτῷ τῶν ἀνθρώπων, ἢ διὰ πολλῶν, καὶ ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μεταδίδεται τὴν ἐνέργειαν διὰ τοῦ ἑτέρου, ἐν ἀγνοίᾳ ἀμφοτέρων, ὡς ὁ μαγνητικὸς σίδηρος μεταδίδει τὴν ἰδιότητά του εἰς ἄλλον σίδηρον. Ἡ θεωρία καὶ αὕτη ἐπαρκεῖ, νομίζομεν, εἰς τὰ μέχρι τοῦδε βέβαια καὶ ἀναμφισβήτητα φαινόμενα. Ἄν δὲ διὰ παραιτέρω ἀπαιτημάτων κυρωθῶσι καὶ ἕτερα, ὅπερ τάττομεν εἰσεῖν μετὰ τῶν ἀμφισβόλων, τότε καὶ λύσις θὰ πρέπει νὰ ζητηθῇ ἀλλαχοῦ, καὶ τότε μόνον θέλει εἶσθαι ἐπιτετραμμένον νὰ ὑπερπηδήσωμεν τὰ φυσικὰ ὅρια πρὸς τὴν αὐτῆς ἀναζήτησιν.

ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΕΛΛΑΔΙ.

—ο—

Δημοσιεύοντες κατωτέρω πίνακα καταστατικῶν τῶν ἐν Ἑλλάδι σχολείων, καθηγητῶν, καὶ μαθητῶν κατὰ τὸ ἐνεστὸς ἔτος, καθὼς καὶ τῶν δαπανωμένων πρὸς συντήρησιν τῶν εκπαιδευτικῶν καταστημάτων, ὑποτρόφων κλ. θεωροῦμεν ἀναγκαῖον νὰ ἐπιφέρωμεν τὰς ἐφεξῆς ἐπεξηγήσεις·

α'. Ἐκ τῶν 590 φοιτητῶν τοῦ πανεπιστημίου, οἱ μὲν 281 εἰσὶν ἐκ τῆς ἐλευθέρου, οἱ δὲ 309 ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος.

β'. Ἐκ τῶν 1077 μαθητῶν τῶν γυμνασίων, οἱ μὲν 847 εἰσὶν ἐκ τῆς ἐλευθέρου, οἱ δὲ 230 ἐκ τῆς ἄλλης Ἑλλάδος.

γ'. Τὰ 302 δημοτικὰ σχολεῖα ὑπάρχουσιν εἰς 181 δήμους. Ἐξ αὐτῶν ἴσος μὲν ἀριθμὸς πρὸς τὸν τῶν δήμων τούτων συντηρεῖται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως, τὰ δὲ λοιπὰ ὑπὸ τῶν δήμων.

δ'. Ἐν τῷ διδασκαλίῳ ἐκπαιδεύονται οἱ μέλλοντες νὰ ἐναγκαλισθῶσι τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα εἰς τὰ δημοτικὰ σχολεῖα.

ε'. Ἡ δημοτικὰ βιβλιοθήκη περιέχει σήμερον περὶ τὰς 70,000 τόμων.

ς'. Παρὰ τὰ ἐκπαιδευτήρια ὑπάρχουσι καὶ ἐν πολυτεχνεῖον ἐν Ἀθήναις, περὶ οὗ ἐγράψαμεν ἐν τῷ Φυλλαδίῳ . . ., ἐν γεωργικὸν ἐν Τίρυνθι παρὰ τὴν Ναυπλίαν, καὶ ἐν στρατιωτικὸν ἐν Πειραιεῖ.